

The Causal Relationship Model of Psycho-Social Factors Helping Behavior of Undergraduate Student¹

Pawaree Kanchanapee Nilphai²

Received: May 2, 2024 Revised: July 17, 2024 Accepted: July 25, 2024

Abstract

The objective of this study was to empirically validate the causal relationship model of psycho-social factors on helping behavior. The sample consisted of 496 undergraduate students who studied in Thailand. Proportion stratified random sampling was used. Questionnaires were used to collect data, with Cronbach's alpha coefficient between 0.76 - 0.90. Data were analyzed by structural equation modeling technique. The result showed that the proposed model fitted with the empirical data ($\chi^2 = 121.37$, $df = 53$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 2.29$, $SRMR = 0.03$, $RMSEA = 0.053$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$). The results of path analysis showed that 1) Modeling had positive and direct effected on helping behavior ($\beta = 0.48$, $p < 0.05$). 2) intrinsic motivation had positive and direct effected on helping behavior ($\beta = 0.40$, $p < 0.05$) and self-regulation had positive and direct effected on helping behavior ($\beta = 0.33$, $p < 0.05$). Suggestions from the research which show that modeling, intrinsic motivation and self-regulation had positive and direct effected on helping behavior, such findings serve as guidelines for relevant agencies such as the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation to set policies for the university to cultivate good role model, intrinsic motivation and self-regulation to serve as a guideline for promoting the development of helping behavior others further.

Keywords: Helping, modeling, intrinsic motivation, self-regulation

¹ This paper submitted in partial fulfillment of research project "The Causal Factors and Effects of Development Helping Program of Undergraduate Students" This work (Grant No. RGNS 65-123) was supported by Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (OPS MHESI), Thailand Science Research and Innovation (TSRI) and Nakhon Phanom University

² Lecturer at Faculty of Education, Nakhon Phanom University Email: pawareekan@hotmail.com

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาปริญญาตรี¹

ปวรี กาญจนภี นิลผาย²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในประเทศไทย จำนวน 496 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.76 - 0.90 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการ วิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 121.37$, $df = 53$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 2.29$, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.053, CFI = 0.99, GFI = 0.96, AGFI = 0.93) ผลการทดสอบเส้นทางอิทธิพล พบว่า 1) การได้รับตัวแบบ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น ($\beta = 0.48$, $p < 0.05$) และ 2) แรงจูงใจภายใน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น ($\beta = 0.40$, $p < 0.05$) และการกำกับตนเอง มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น ($\beta = 0.33$, $p < 0.05$) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากการได้รับตัวแบบ แรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเอง ควรนำข้อค้นพบดังกล่าวเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กำหนดนโยบายให้มหาวิทยาลัยมีการปลูกฝังตัวอย่างที่ดี เกิดแรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเองของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การช่วยเหลือผู้อื่น การได้รับตัวแบบ แรงจูงใจภายใน การกำกับตนเอง

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของโปรแกรมพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาปริญญาตรี” งานวิจัยฉบับนี้ (สัญญาเลขที่ RGNS 65-123) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยนครพนม

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม อีเมล: pawareekan@hotmail.com

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ประเทศไทยเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็นฉบับแรก และใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ผลที่ตามมาคือทำให้สังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น โดยทำให้เกิดความไม่สมดุลในหลาย ๆ เรื่อง จากการที่ประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนาประเทศในแนวทางดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปอย่างมาก เนื่องจากมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้คนที่อยู่ในสังคมแข่งขันกันเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง จนทำให้เกิดการเอาเปรียบกันมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามการช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปันผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ทำให้สังคมน่าอยู่กลับลดลง (Bhanthumnavin, 1995)

ในประเทศต่าง ๆ ได้พยายามส่งเสริมให้มีการสร้างกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2544 องค์การสหประชาชาติได้ร่วมกับประเทศต่าง ๆ จัดให้เป็นปีอาสาสมัครสากล (International Year of Volunteer) หรือชื่อย่อว่า IYV2001 ทำให้ทั่วโลกเกิดการตื่นตัวเรื่องกิจกรรมอาสาสมัคร รวมถึงประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามหากดูจำนวนอาสาสมัครที่มีอยู่ในประเทศไทยประมาณ 9.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.5 ของประชากรวัยผู้ใหญ่ (Rattanamuk, 2001) นับว่ามีปริมาณค่อนข้างน้อย และเมื่อสำรวจยังพื้นที่ต่าง ๆ ตามภูมิภาคในประเทศไทย พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรม ยกตัวอย่าง เช่น การไม่ทำความสะอาดห้องเรียน การไม่ช่วยจัดโต๊ะ การไม่ลบกระดาน การไม่เก็บกวาดเศษกระดาษที่ตนเองไม่ได้เป็นผู้ทิ้ง การไม่จัดห้องให้เป็นระเบียบหากไม่ใช่เวรของตน หรือแม้แต่วันที่เป็นเวรต้องรับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ก็ยังไม่เต็มທີ່หรือเหลือล้นบ้าง เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวแม้จะดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็ไม่ควรปล่อยละเลยไป เพราะเยาวชนเหล่านี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ไปอยู่ในสังคม อาจจะสร้างปัญหาแก่สังคมและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น (Kasemsuk & Kasemsuk, 2008)

สำหรับนักจิตวิทยาเองก็พยายามที่จะช่วยให้สังคมดีขึ้น โดยพยายามศึกษาพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti-Social Behavior) ผลของการวิจัยได้นำมาใช้ปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้น ในเวลาต่อมานักจิตวิทยาได้คิดว่า ถ้าหากจะขจัดพฤติกรรมต่อต้านสังคมเพียงอย่างเดียว สังคมก็ไม่ได้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น หากแต่ควรพยายามหาทางปลูกฝังพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นให้แก่เยาวชน (Kowtrakul, 2013) จากการศึกษาพบว่าเยาวชนไทยขาดความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างชัดเจนแต่กลับมีความต้องการมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ส่วนตน การแสดงออกไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งพฤติกรรมที่สังคมไทยคาดหวัง เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปันผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รวมถึงการแสดงจิตสำนึกของคนที่จิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวมยังมีน้อย เยาวชนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม นิสิตนักศึกษาซึ่งถือเป็นปัญญาชนของประเทศก็มีระดับคุณธรรมของบุคคลที่มุ่งความสำเร็จของส่วนรวมที่ยังไม่สูงนัก (Wongwanich & Wiratchai, 2000) ลักษณะเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิกฤตของเยาวชนไทยที่สูญเสียภาวะทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดจนในด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นหรือการช่วยเหลือสังคม เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้อื่นพบว่า สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) พบว่าเป็นการสร้างโปรแกรมเพื่อใช้ในการพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งพบว่าโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่น โดยส่วนใหญ่สร้างมาจากปัจจัยภายใน เช่น ตัวแปรทางจิตวิทยา (Wattanukul, 1994; Trakulram, 2014; Runthat et al., 2016; Chanfong et al., 2018; Wanchai et al., 2021) และประเภทที่ 2 เป็นการวิจัยที่ไม่ใช่เชิงทดลอง (non-experimental research) ที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์หรือเป็นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น โดยส่วนใหญ่มาจากปัจจัยภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดูและการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ เป็นต้น (Khemthong et al., 2013; Maksakhon, 2013; Kanprom, 2018) ซึ่งการศึกษายังไม่ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ Suwannatat (2016) ได้เสนอว่าการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ต้องศึกษาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาการช่วยเหลือผู้อื่น เพราะตามหลักพฤติกรรมศาสตร์มองว่าสาเหตุของพฤติกรรมเกิดจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกร่วมกัน โดยการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น โดยเป็นการศึกษาสาเหตุประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่ จิตวิทยา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคมวิทยา เพื่อให้ทราบสาเหตุครบถ้วนทั้ง 2 ปัจจัย ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ว่ามีปัจจัยใดส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาปริญญาตรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่น (Helping)

Darley and Latane (1970) ได้อธิบายทฤษฎีพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นมีทั้งหมด 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการช่วยเหลือผู้อื่นตามการขอร้อง ระดับนี้เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นโดยขึ้นอยู่กับบุคคลเห็นว่าผู้อื่นขอร้องให้ช่วยจึงจะช่วยเหลือหรือเห็นว่าผู้อื่นมีปัญหาถึงจะช่วยเหลือ 2) ระดับการช่วยเหลือผู้อื่นตามเหตุและผล ระดับนี้เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นจะขึ้นอยู่กับเหตุและผล การช่วยเหลือผู้อื่นเห็นว่าตามเหตุและผลควรช่วยเหลือหรือไม่ และ 3) ระดับการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถ ระดับนี้เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคล หากเห็นว่าสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ก็จะทำการช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ เพื่อต้องการให้ผู้อื่นหลุดพ้นจากปัญหา สรุปได้ว่าการช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การกระทำของบุคคลที่ตั้งใจทำประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม โดยการสละแรงกายหรือเวลา รวมทั้งการให้สิ่งของ การให้ข้อมูล เพื่อที่ช่วยบรรเทาความต้องการของผู้อื่น โดยกระทำด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน

ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ มาเป็นกรอบในการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ Suwannatat (2016) ได้เสนอว่าการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ต้องศึกษาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายใน คือกระบวนการคิดภายในตนเอง ประกอบด้วย การกำกับตนเอง การร่วมรู้สึก และแรงจูงใจภายใน และปัจจัยภายนอก คือการรับถ่ายทอดหรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับตัวแบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอตัวแปรดังกล่าวในการอธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับตนเอง (Self-Regulation)

Zimmerman (1989) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมว่า การกำกับตนเองมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุอยู่ 3 ประการ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม บุคคล และพฤติกรรม ซึ่งการกำกับตนเองไม่ได้เกิดจากกระบวนการภายในตัวบุคคลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ในด้านสิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ในด้านพฤติกรรมอีกด้วย และขณะเดียวกันปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมบุคคล และพฤติกรรมต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน (Reciprocal) (Srikant, 2009) สรุปได้ว่าการกำกับตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพยายามที่จะใช้ความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของตนเอง จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเอง พบว่า การกำกับตนเองมีความสัมพันธ์และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกกับการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งแสดงว่าถ้าบุคคลมีการกำกับตนเองสูงขึ้นก็จะมี การช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นด้วย (Srikant, 2009; Wongman, 2010; Thummaphan, 2011) ทำให้ผู้วิจัยคาดว่า การกำกับตนเองน่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น และมีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น

ทฤษฎีพัฒนาการร่วมรู้สึกของฮอฟแมน (Empathy)

Hoffman (2001) ได้อธิบายทฤษฎีพัฒนาการร่วมรู้สึกมีทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับเด็กแรกเกิด (Reactive Newborn Cry) โดยจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการร้องไห้ 2) ระดับพัฒนาการร่วมรู้สึกแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Empathic Distress) ในระดับนี้เด็กจะใช้ความรู้สึกนึกคิดของตนเองในการตัดสินใจต่าง ๆ 3) ระดับพัฒนาการร่วมรู้สึกแบบกึ่งยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Quasi-Egocentric Empathic Distress) ในระดับนี้เด็กจะยังสับสนกับความรู้สึกของตนเอง แต่ก็สามารถเข้าใจความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ การตัดสินใจจึงเป็นการตัดสินใจจากความรู้สึกของตนเองผสมกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น 4) ระดับพัฒนาการร่วมรู้สึกตามความเป็นจริง (Veridical Empathic Distress) ในระดับนี้ เด็กจะสามารถเข้าใจความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ โดยรู้จักแยกแยะความรู้สึกของตนเองกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น การตัดสินใจต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่ใช่ความรู้สึกของตนเองในการตัดสินใจ 5) ระดับพัฒนาการร่วมรู้สึกจากประสบการณ์ที่เคยเผชิญมา (Empathy for Another's Experience Beyond the Immediate Situation) ในระดับนี้ เด็กจะสามารถเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นปัจจุบัน และยังสามารถเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลอื่นเผชิญมาอีกด้วย สรุปได้ว่าการร่วมรู้สึก หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น สามารถมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่นที่กำลังเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น

อยู่ อีกทั้งสามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่น เพื่อให้ตนเองเข้าใจว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไร ต่อเหตุการณ์นั้น ๆ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมรู้สึก พบว่าการร่วมรู้สึกมีความสัมพันธ์และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกกับการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งแสดงว่าถ้าบุคคลมีการร่วมรู้สึกสูงขึ้นก็จะมีการช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นด้วย (Nimthongkom, 1992; La-ongtipparos, 1997; Raboteg-Sarić, 1997; Chitayasothron, 2012; Homkasorn, 2012) ทำให้ผู้วิจัยคาดว่ากรร่วมรู้สึกน่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น และมีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น

ทฤษฎีการลิขิตด้วยตนเอง (Self-Determination Theory)

Ryan and Deci (2017) ได้เสนอทฤษฎีการลิขิตด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงแรงจูงใจภายใน จากผลการศึกษา มองว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความกระตือรือร้นและริเริ่มลงมือกระทำ (Active) มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ และมีสถานการณ์ที่ช่วยส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ โดยมนุษย์มีความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ คือ 1) การมีอิสระ (Autonomy) 2) การมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม (Relatedness) และ 3) การเป็นคนมีความสามารถ (Competence) สรุปได้ว่าแรงจูงใจภายใน หมายถึง ความต้องการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดจากลักษณะที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล แรงจูงใจภายในประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการสิ่งท้าทาย หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการทำงานที่แปลกใหม่ และงานนั้นมีความยากและง่ายเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง 2) ความสนใจ-เพลิดเพลิน หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความสนใจ มีความกระตือรือร้น ตลอดจนมีความเพลิดเพลินในการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ 3) ความเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความชอบริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิดหรือการกระทำ 4) ความต้องการมีความสามารถ หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความสามารถของตนเอง ต้องการที่จะพัฒนาและเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ด้วยตนเอง และ 5) ความมุ่งมั่น หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความมุ่งมั่นทุ่มเทให้กับงานโดยไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนจากภายนอก แรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่มีพลัง และมีทิศทาง พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน คือ ความมีอิสระที่กำหนดได้ด้วยตนเอง การได้รับรู้ถึงการได้ใช้ความสามารถของตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจภายใน พบว่าแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และการได้รับการพัฒนาแรงจูงใจภายในมีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้สูงขึ้น (Choochom, & Sucaromana, 2000; Sucaromana, 2007) ทำให้ผู้วิจัยคาดว่าแรงจูงใจภายในน่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น และมีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ยึดเหนี่ยวระหว่างบุคคลในสังคม เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือต่อกันเกื้อกูลกัน เกิดจากการสนับสนุนทางด้านอารมณ์และสังคม เช่น การให้กำลังใจ การให้การยอมรับ การให้สิ่งของเครื่องใช้ รวมไปถึงการให้ความรู้ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาหรือการปฏิบัติตัว Khaochim (2006) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคมมาจาก 3 แหล่ง ดังต่อไปนี้

1) การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว 2) การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน และ 3) การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์หรือมหาวิทยาลัย สรุปได้ว่าการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เพื่อทำให้เกิดการช่วยเหลือกันในสังคม การให้กำลังใจ การให้การยอมรับ การให้ข้อมูลข่าวสารรวมไปถึงการสนับสนุนสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งแบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว 2) การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน และ 3) การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์หรือมหาวิทยาลัย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนจากสถานศึกษา พบว่าทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างได้ ร้อยละ 39.27 และตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายคือการสนับสนุนจากครูด้านสิ่งของ (Kasemnet, 1996) ทำให้ผู้วิจัยคาดว่า การสนับสนุนจากสถานศึกษาน่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น และมีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น

การได้รับตัวแบบ (Modeling)

Bandura (1986) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงความคิดของบุคคลส่วนมากเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ เพราะตัวแบบสามารถที่จะถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกต่าง ๆ ได้พร้อมกัน ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมจึงต้องผ่านมาจากประสบการณ์ของบุคคลอื่นโดยการได้เห็นและการได้ยิน โดยไม่ต้องมีประสบการณ์เดิมมากเกี่ยวข้อง บุคคลส่วนใหญ่รับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมโดยผ่านสื่อแทบทั้งนั้น การได้รับตัวแบบจึงหมายถึง การที่บุคคลใช้การสังเกตและยึดถือพฤติกรรมหรือลักษณะต่าง ๆ มาเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตาม โดยได้แบ่งตัวแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral Modeling) 2) ตัวแบบทางวาจา (Verbal Modeling) 3) ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling) และ 4) ตัวแบบสัมผัส (Kinesthetic Modeling) สรุปได้ว่าการได้รับตัวแบบ หมายถึง การที่บุคคลใช้การสังเกตและยึดถือพฤติกรรมหรือลักษณะต่าง ๆ มาเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตาม โดยผู้วิจัยได้เลือกประเภทของตัวแบบเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยตัวแบบแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การได้รับตัวแบบมีชีวิต หมายถึง ตัวแบบที่เสนอกับบุคคลโดยตรง และ 2) การได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ หมายถึง ตัวแบบที่เสนอกับบุคคลโดยผ่านทางวิดีโอ โทรศัพท์ หรือรูปภาพ เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับตัวแบบ พบว่าการได้รับตัวแบบทำให้พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นมีคะแนนสูงขึ้น (Thongpaiboon, 1986; Chaiprinnya, 1996; Mancharoen, 2001) ทำให้ผู้วิจัยคาดว่า การได้รับตัวแบบน่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น และมีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น

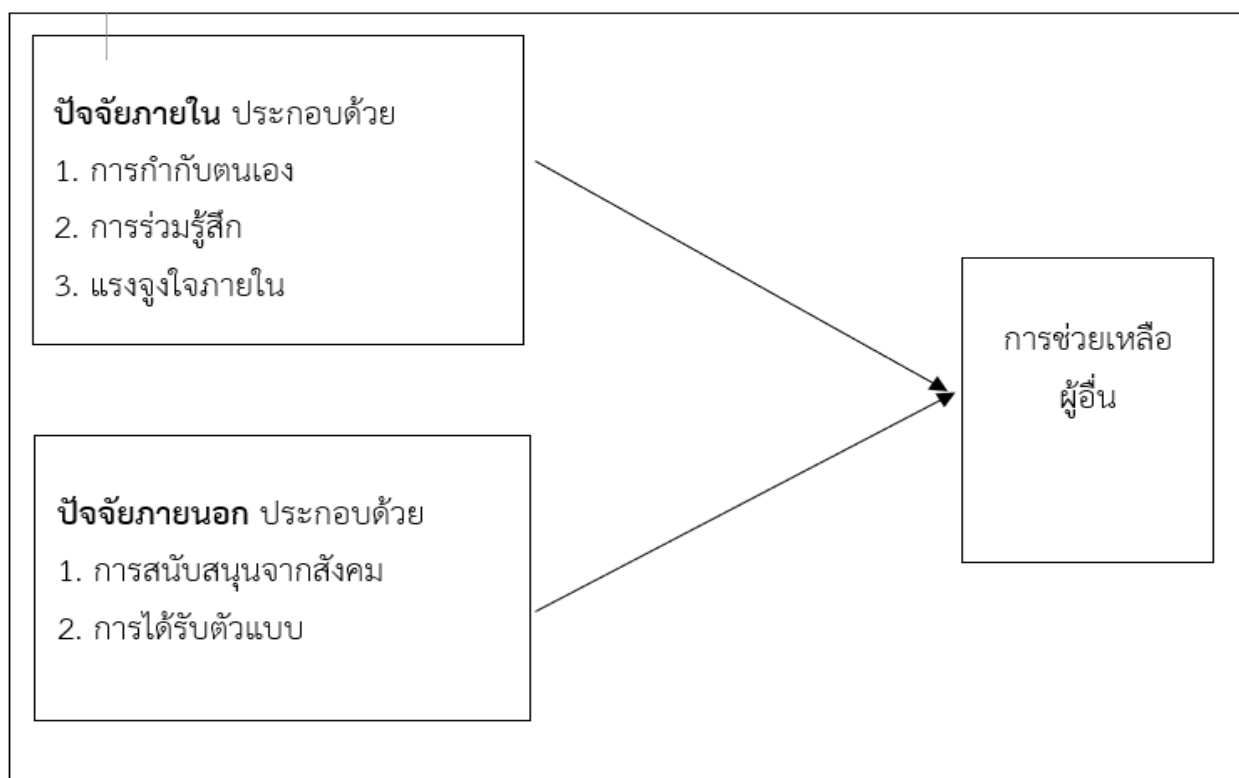
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์มาเป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น โดย Suwannatat (2016) ได้เสนอว่าการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยา และสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่บุคคลแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งในกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งภายในกลุ่มของสังคมโลกด้วย โดยการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ส่งผลต่อพฤติกรรม ซึ่งตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายในต้อง

ผ่านกระบวนการคิดภายในตนเอง ประกอบด้วย การกำกับตนเอง การร่วมรู้สึก และแรงจูงใจภายใน และปัจจัยภายนอก เป็นการรับถ่ายทอดหรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับตัวแบบ โดยการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้อธิบายถึงสาเหตุของการช่วยเหลือผู้อื่นครบถ้วนทั้ง 2 ปัจจัย ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ว่ามีปัจจัยใดส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษา ดังนั้น สรุปได้จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาปริญญาตรีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ปัจจัยภายในประกอบด้วย การกำกับตนเอง การร่วมรู้สึก แรงจูงใจภายใน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น
3. ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม การได้รับตัวแบบ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษากำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของรัฐ/ กำกับของรัฐในประเทศไทย สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการประมาณค่าแบบโลคัลไลซ์สูงสุด (Maximum Likelihood) ซึ่งเป็นวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่มีความคงเส้นคงวาและเป็นอิสระจากมาตรวัด (Langka, 2011) และใช้หลักเกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่าง ที่เสนอแนะให้ใช้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Schumacker & Lomax, 1996, as cited in Langka, 2011) ในงานวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัว จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขั้นต่ำจำนวน 260 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ภูมิภาคเป็นชั้นภูมิ คือ แบ่งออกเป็นจำนวน 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ จำนวน 5 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 แห่ง ภาคกลาง จำนวน 7 แห่ง ภาคตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และภาคใต้ จำนวน 4 แห่ง ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างมาภูมิภาคละ 1 มหาวิทยาลัย ได้จำนวน 5 แห่ง และขั้นที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้กลุ่มสาขาวิชา เป็นชั้นภูมิ คือ จำนวน 3 กลุ่มสาขาวิชา ประกอบด้วย 1) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และ 3) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี หน่วยในการสุ่ม คือ คน โดยสุ่มมา กลุ่มสาขาวิชาละ 20 คน รวม 60 คน รวมจำนวนทั้งหมด 300 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 496 คน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล เกินจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจำนวน 2 เท่า รวมเป็นจำนวน 600 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามกลับมาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 496 คน ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วย 7 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามการช่วยเหลือผู้อื่น (10 ข้อ) ตอนที่ 3 แบบสอบถามการกำกับตนเอง (10 ข้อ) ตอนที่ 4 แบบสอบถามการร่วมรู้สึก (9 ข้อ) ตอนที่ 5 แบบสอบถามแรงจูงใจภายใน (15 ข้อ) ตอนที่ 6 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม (18 ข้อ) ตอนที่ 7 แบบสอบถามการได้รับตัวแบบ (10 ข้อ) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ รวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) โดยใช้เกณฑ์การตัดสินค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ ประเมินจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค การช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าเท่ากับ 0.76, การกำกับตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.81, การร่วมรู้สึก มีค่าเท่ากับ 0.78, แรงจูงใจภายใน มีค่าเท่ากับ 0.83, การสนับสนุนทางสังคม มีค่าเท่ากับ 0.90, และการได้รับตัวแบบ มีค่าเท่ากับ 0.81 และการหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total

Correlation) เพื่อการคัดเลือกข้อคำถามโดยการตัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.20 ออก โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรายข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.22-0.70 ในการช่วยเหลือผู้อื่น 0.23-0.70 ในการกำกับตนเอง 0.32-0.62 ในการร่วมรู้สึก 0.22-0.61 ในแรงจูงใจภายใน 0.47-0.62 ในการสนับสนุนทางสังคม และ 0.23-0.64 ในการรับรู้ตัวแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 2) การวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) 3) ตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า χ^2/df มี อัตราส่วนไม่เกิน 5 ค่า SRMR มีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.08 ค่า CFI มีค่ามากกว่า 0.90 ค่า GFI มีค่ามากกว่า 0.90 ค่า AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 (Kline, 2005)

จริยธรรมในการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย หมายเลข HE 88/67 คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนครพนม

ผลการวิจัย

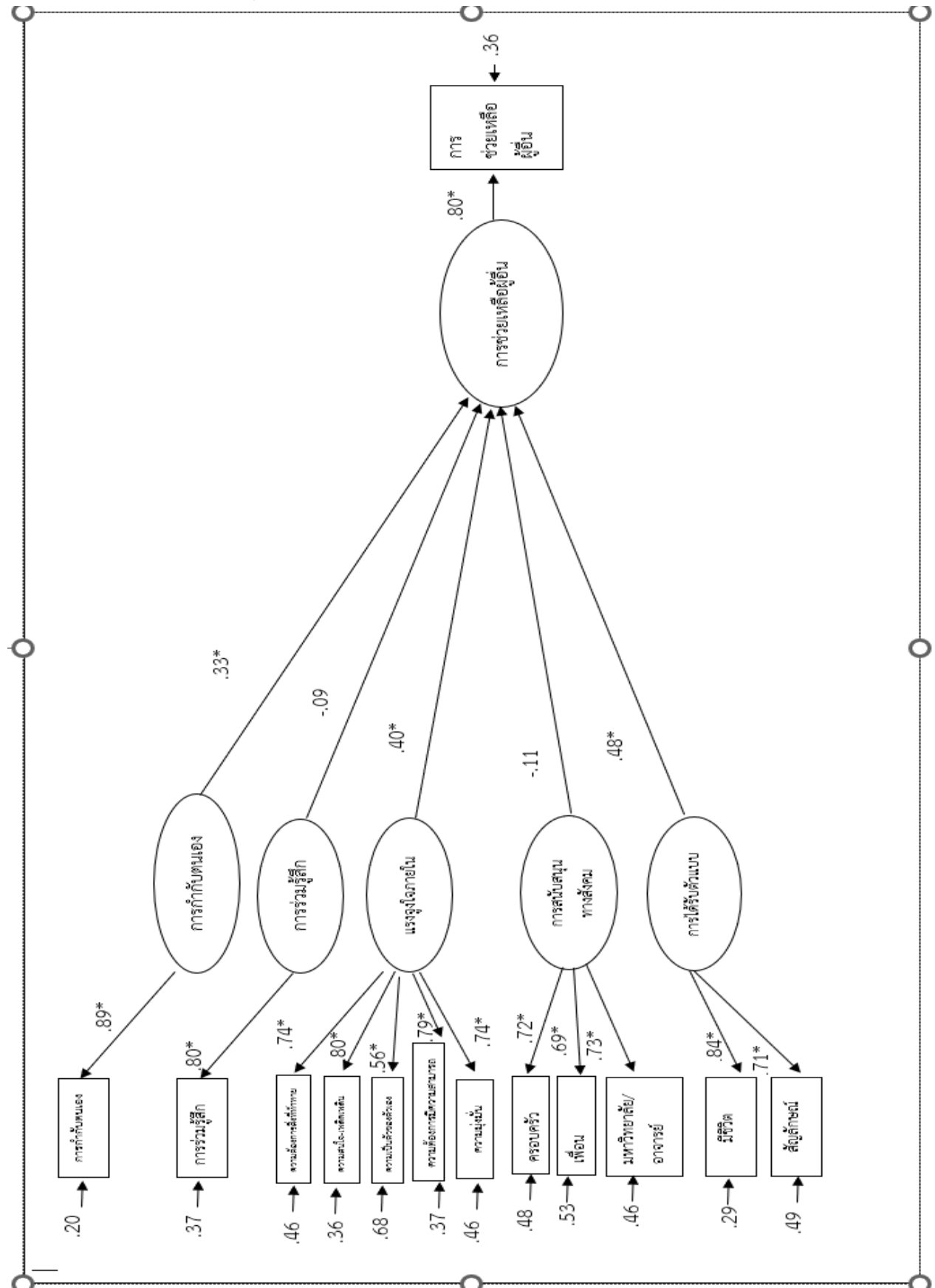
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 23.80 และเพศหญิง ร้อยละ 75.20 กำลังเรียนอยู่ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ร้อยละ 27.80 ร้อยละ 50.20 และร้อยละ 22.00 ตามลำดับ โดยเคยเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ร้อยละ 82.30 และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ร้อยละ 17.70 ผลการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ของตัวแปรสังเกต พบว่ามีค่า ระหว่าง 3.64 ถึง 4.26 การกระจายของข้อมูลด้วยการพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) พบว่า มีค่าระหว่าง 0.51 ถึง 0.82 การตรวจสอบค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปรสังเกต พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้ติดลบ ซึ่งแสดงว่าข้อมูลค่อนข้างเบ้ไปทางซ้ายหรือค่าเฉลี่ยมีค่าน้อยกว่าค่ามัธยฐาน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.13 ถึง -0.63 การตรวจสอบค่าความโด่ง (kurtosis) ของตัวแปรสังเกต พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความโด่งติดลบ ซึ่งแสดงว่าข้อมูลโด่งน้อยกว่าปกติ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.12 ถึง -0.60 โดยมีตัวแปรสังเกตบางตัวที่มีค่าความโด่งเป็นบวก ซึ่งแสดงว่าข้อมูลโด่งมากกว่าปกติ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.22 ถึง 1.21 การทดสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติหลายตัวแปร (Multivariable normal test) ของตัวแปรสังเกต โดยการทดสอบ Chi-square test โดยพิจารณาจากค่านัยสำคัญทางสถิติ หากตัวแปรใดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ผลการทดสอบพบว่า มีตัวแปรความต้องการสิ่งที่ทำหายที่มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ คือ $\chi^2 = 5.19$ (p-value เท่ากับ 0.075) ผู้วิจัยจึงทำการแปลง

ค่าตัวแปรให้เป็นคะแนนมาตรฐาน หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว (Bivariate relationship) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อตรวจสอบตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาในแบบจำลองจะมีความสัมพันธ์กันสูงจนเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่ามีทั้งค่าความสัมพันธ์เชิงบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง .249 ถึง .622 โดยคู่ของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงสุด ได้แก่ ความสนใจ-เพลิดเพลินกับความต้องการมีความสามารถ ($r = .622$, $p\text{-value} < .001$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า ในภาพรวมคู่ของตัวแปรทุกตัวไม่มีคู่ใดมีความสัมพันธ์เกิน 0.85 ซึ่งพิจารณาจากความเหมาะสมของข้อมูลที่น่าไปใช้ในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ไม่ควรมีค่าสูงกว่า 0.85 ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) (Kline, 2005) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการช่วยเหลือผู้อื่น พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบ ได้แก่ $\chi^2 = 121.37$, $df = 53$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 2.29$, $SRMR = 0.03$, $RMSEA = 0.053$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$ ผู้วิจัยจึงสรุปว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายการช่วยเหลือผู้อื่นได้ โดยผลการประมาณค่า สัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปร ที่มีอิทธิพลทางตรง ดังนี้ 1) การได้รับตัวแบบ ($\beta = 0.48$) แรงจูงใจภายใน ($\beta = 0.44$) และการกำกับตนเอง ($\beta = 0.33$) มีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ละเอียดดังภาพประกอบ 2 และตาราง 1

ภาพประกอบ 2

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการช่วยเหลือผู้อื่น

ตาราง 1

ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (B) ของตัวแปรสาเหตุไปยังตัวแปรผลภายในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล		
	การช่วยเหลือผู้อื่น		
	$(R^2 = .86)$		
	DE	IE	TE
การกำกับตนเอง	.33*	-	.33*
การร่วมรู้สึก	-.09	-	-.09
แรงจูงใจภายใน	.40*	-	.40*
การสนับสนุนทางสังคม	-.11	-	-.11
การได้รับตัวแบบ	.48*	-	.48*

หมายเหตุ. DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลโดยรวม, * $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาปริญญาตรี ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับตัวแบบ แรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.48 0.40 และ 0.33 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ โดย Suwannatat (2016) ได้เสนอว่าการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยา และสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่บุคคลแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งในกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งภายในกลุ่มของสังคมโลกด้วย เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์มีความซับซ้อน จึงต้องมีการศึกษาทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในด้วย ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเพื่อจะได้เข้าใจถึงผลลัพธ์ของปรากฏการณ์ได้อย่างแท้จริง โดยการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ส่งผลต่อพฤติกรรม โดยพบว่า

ปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด ได้แก่ การได้รับตัวแบบ โดยสอดคล้องกับทฤษฎีของ Bandura (1989) ได้อธิบายทฤษฎีปัญญาสังคมว่าการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่ได้ถูกกำหนดมาจากสาเหตุเพียงส่วนเดียว (One-sided determinism) มารวมกันเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคล หากแต่การเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะต้องประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนพฤติกรรม (Behavior) ส่วนความคิดและปัจจัยอื่น ๆ ของแต่ละบุคคล (Cognition and other personal factors) และส่วนอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (Environmental influences) ซึ่งมีการกำหนดซึ่งกันและกันของทั้ง 3 ส่วน (Triadic reciprocal determinism) และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงความคิดของบุคคลส่วนมากเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ เพราะตัวแบบสามารถที่จะถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกต่าง ๆ ได้พร้อมกัน ดังนั้น

การรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมจึงต้องผ่านมาจากประสบการณ์ของบุคคลอื่นโดยการได้เห็นและการได้ยิน โดยไม่ต้องมีประสบการณ์เดิมมาเกี่ยวข้อง บุคคลส่วนใหญ่รับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมโดยผ่านสื่อแทบทั้งนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phanthumnawin and Prajanapanuk (1977) ได้ใช้การได้รับตัวแบบกับเยาวชนไทย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงจริยธรรม การได้รับตัวแบบ เป็นวิธีการที่มีการใช้ศึกษากันอย่างมากมาย และเป็นวิธีการที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า บุคคลจะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด โดยพบว่าในสภาวะการได้รับตัวแบบการทำความดีเยาวชนผู้ถูกทดลองที่มีระดับจริยธรรมสูง จะเอนเอียงในการเล่นเกมที่มิมีสถานการณ์ยั่วใจกว่าผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำอย่างชัดเจน สรุปได้ว่าการปลูกฝังพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน ที่ให้ผลดีที่สุด คือ การกระทำของผู้ใหญ่ในชีวิตประจำวัน จะเป็นแบบอย่างให้เยาวชนสังเกตเห็น โดยผู้ใหญ่เองอาจจะไม่ตั้งใจกระทำเป็นตัวอย่าง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การได้รับตัวแบบในการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นการที่บุคคลสังเกตและถือเอาลักษณะพฤติกรรมที่ดีของบุคคลใกล้เคียงมาเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมออกมา และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับตัวแบบ พบว่าการได้รับตัวแบบทำให้พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นมีคะแนนสูงขึ้น (Thongpaiboon, 1986; Chaipriya, 1996; Mancharoen, 2001)

ปัจจัยภายในที่เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ แรงจูงใจภายใน โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการลิขิตด้วยตนเอง (Self-Determination Theory) Ryan and Deci (2017) ได้เสนอทฤษฎีการลิขิตด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงแรงจูงใจภายใน จากผลการศึกษา มองว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความกระตือรือร้นและริเริ่มลงมือกระทำ (Active) มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ และมีสถานการณ์ที่ช่วยส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ โดยมนุษย์มีความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ คือ 1) การมีอิสระ (Autonomy) 2) การมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม (Relatedness) และ 3) การเป็นคนมีความสามารถ (Competence) ส่งเสริมหรือเพิ่มแรงจูงใจได้ ความต้องการเหล่านี้จำเป็นต่อการที่จะส่งเสริมแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มีทิศทางและมีพลัง พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน บุคคลจะมีอิสระที่ได้กำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การรับรู้ถึงการใช้ความสามารถของตนเอง เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจภายใน พบว่าแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และการได้รับการพัฒนาแรงจูงใจภายในมีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้สูงขึ้น (Choochom, & Sucaromana, 2000; Sucaromana, 2007) เนื่องจากการช่วยเหลือผู้อื่นนับว่าเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งซึ่งถ้าบุคคลมีแรงจูงใจภายในสูงก็จะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น เพราะบุคคลมีอิสระที่ได้กำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง รับรู้ถึงการใช้ความสามารถของตนเอง เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง

และปัจจัยภายในที่เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ การกำกับตนเอง โดยสอดคล้องกับ Zimmerman (1989) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมว่า การกำกับตนเองมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุอยู่ 3 ประการ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม บุคคล และพฤติกรรม ซึ่งการกำกับตนเองไม่ได้เกิดจากกระบวนการภายในตัวบุคคลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ในด้านสิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ในด้านพฤติกรรมอีกด้วย และขณะเดียวกันปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมบุคคล และพฤติกรรมต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

(Reciprocal) และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเอง พบว่าการกำกับตนเองมีความสัมพันธ์และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกกับการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งแสดงว่าถ้าบุคคลมีการกำกับตนเองสูงขึ้นก็จะมี การช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นด้วย (Srikant, 2009; Wongman, 2010; Thummaphan, 2011) เนื่องจากการกำกับตนเองเป็นการที่บุคคลพยายามที่จะใช้ความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของตนเอง ซึ่งหากบุคคลมีการตั้งเป้าหมายเพื่อต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ก็จะพยายามที่จะใช้ความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้บุคคลถ้ามีการกำกับตนเองสูงก็จะมี การช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า การช่วยเหลือผู้อื่นได้รับอิทธิพลจากการได้รับตัวแบบ แรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเอง ควรนำข้อค้นพบดังกล่าวเป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การช่วยเหลือผู้อื่นได้รับอิทธิพลจากการได้รับตัวแบบ แรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเอง ควรนำข้อค้นพบดังกล่าวเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กำหนดนโยบายให้มหาวิทยาลัยมีการปลูกฝังตัวอย่างที่ดี เกิดแรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเองของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า การช่วยเหลือผู้อื่นได้รับอิทธิพลจากการได้รับตัวแบบ แรงจูงใจภายใน และการกำกับตนเอง ควรนำข้อค้นพบดังกล่าวเป็นแนวทางในการทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อสร้างโปรแกรมการได้รับตัวแบบ โปรแกรมแรงจูงใจภายใน และโปรแกรมการกำกับตนเอง เพื่อพัฒนาการช่วยเหลือผู้อื่นของนักศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1986). *Social Foundation of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. *Annals of child development*, 6, 1-60.
- Bhanthumnavin, D. (1995). *Ethical Tree Theory for Thai People*. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Chaiprinaya, D. (1996). *Cultivating ethics in Mathayom 1 students at Kwang Chon Suksa School, Phu Khieo District, Chaiyaphum Province* (Master's thesis). Khon Kaen University. [in Thai]

- Chanfong, N., Kirdpitak, P., & Malakul Na Ayudhaya, P. (2018). The Development of Action Group counseling for enhancing Prosocial Behavior of First Year Students of Public Universities in Bangkok Metropolis. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(20), 43-57. [in Thai]
- Chitayasothron, D. (2012). *Effect of Authoritative Parenting Style and Social Support on Prosocial Behavior with Mediating Effect of Empathy* (Research report). University of the Thai Chamber of Commerce. [in Thai]
- Choochom, O., & Sucaromana, A. (2000). *Validation of Intrinsic Motivation Construct: Factors Related to Intrinsic Motivation* (Research report). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Darley, J., & Latane, B. (1970). *The unresponsive bystander: Why doesn't he Help?* Appleton century-Crofts.
- Hoffman, M. L. (2001). *Empathy and moral development: Implications for caring and justice*. Cambridge University Press.
- Homkasorn, S. (2012). *The relationship between family functioning feeling together Optimism and prosocial behavior in early adolescence* (Master's thesis). Chulalongkorn University.[in Thai]
- Kanprom, A. (2018). Factors Affecting Volunteer Spirit of Police Non-Commissioned Officer Students of Provincial Police Training Center Region 7. *Journal of Silapakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 11(3), 1280-1296. [in Thai]
- Kasemnet, L. (1996). *Factors influencing discipline* (Research report). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Kasemsuk, S., & Kasemsuk, R. (2008). *Developing public consciousness using role playing for Grade 6 students at Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School Primary Division*. Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Khemthong, W., Tanachanan, S., & Choochom, O. (2018). Psychological and Situational factors Related to Altruistic Behavior of Students in PhutthaMonthon District, Nakornpathom Province. *Journal of Behavioral Science for Development*, 5(1), 176-187. [in Thai]
- Khaochim, P. (2006). *Factors in study behavior and support from educational institutions that affect the academic achievement of Faculty of Humanities students Srinakharinwirot University*. Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practices of Structural Equation Modeling* (2nd ed.). Guilford Press.

- Kowtrakul, S. (2013). *Educational Psychology*. Chulalongkorn University Printing. [in Thai]
- Langka, W. (2011). *A study of effects of the social and internal factors on science creative learning of science gifted-students at the upper secondary level* (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- La-ongtipparos, W. (1997). *The relationship between prosocial moral reasoning and prosocial behavior of elementary school children in Bangkok metropolitan area* (Master's thesis). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Maksakhon, A. (2013). Factors affecting volunteerism among medical students at the bachelor's degree level. Faculty of Medicine Naresuan University. *Journal of Life Sciences and Environment*, 14(1), 42-52. [in Thai]
- Mancharoen, P. (2001). *The effect of using activities to develop empathy and using symbolic models on the generous behavior of 5th grade students* (Master's thesis). Chulalongkorn University. [in Thai]
- Nimthongkom, S. (1992). *A Study of Psychosocial Variables Related to Prosocial Behavior of Secondary School Students in Bangkok* (Master's thesis). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Phanthumnawin, D., & Prajanapanuk, P. (1977). *Ethics of Thai youth*. Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Raboteg-Šarić, Z. (1997). The role of empathy and moral reasoning in adolescents' prosocial behaviour. *Journal for General Social Issues*, 6, 493-512.
- Rattanamuk, S. (2001). Graduate Volunteer Options for the Development of Social Consciousness. *Journal of the National Commission on Education United Nations*, 5, 33-37. [in Thai]
- Runthat, P., Chalakbang, W., Wongchachom, C., & Satiannoppakao, P. (2016). Developing public consciousness through the experiential learning process of student leaders Junior high school Under the jurisdiction of the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office Area 3. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 6(2), 25-32. [in Thai]
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory*. The Guilford Press.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. Lawrence Erlbaum.

- Srikant, S. (2009). *The effect of using the self-regulation program on academic responsibility of 6th grade students at Phon Prachanukul Municipality School, Phon District, Khon Kaen Province* (Master's thesis). Khon Kaen University. [in Thai]
- Sucaromana, U. (2007). *A Study and Programme Development of Learning Intrinsic Motivation of Underachievers in Mathayom Suksa II* (Master's thesis). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Suwannatat, J. (2016). *Behavioral Science Perspectives in Different Sciences*. Rojana Printing. [in Thai]
- Thongpaiboon, P. (1986). *A comparison of children's learning of generous behavior from models in illustrated stories with models in hand puppet stories* (Master's thesis). Chulalongkorn University. [in Thai]
- Thummaphan, P. (2011). *Effects of Using Program Applying Self-Regulation in Combination with Teacher's Social Support on Learning Behaviors of Underachieving Primary Students* (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Trakulram, S. (2014). A Development of Activity Organizing Model for Developing Prosocial Behavior of Students based on Cognitive Behavior Modification Approach. *Journal of Rajabhat Maha Sarakham University*, 8(3), 213-220. [in Thai]
- Wanchai, A., Kaewsasri, A., Vichitkaew, N., & Kuljoo, A. (2021). Developing Volunteer Spirit Behaviors of Nursing Students by Using the Moral Project. *Journal of Education Naresuan University*, 23(2), 362-374. [in Thai]
- Wattanakul, S. (1994). *A Study of Helping Behavior of Preschool Children Through Parent Education Packages Cooperative Activities for Parent Child Relationships, Khon Kaen Province* (Master's thesis). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Wongman, K. (2010). *The Effect of Self-Regulation Program on Learning Discipline of Pre-Intermediate Students at Srinapakhetwitaya School Buddhism Department Nakorn Sawan* (Master's thesis). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Wongwanich, S., & Wiratchai, N. (2000). *Factors and processes that facilitate the development of individual morality for the collective success of university students: A quantitative and qualitative study*. Chulalongkorn University. [in Thai]
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 81, 329 – 339.